

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Vår dato:
30.04.2015

Deres dato:
17.02.2015

Vår ref.:
2015/1670
Arkivkode:561
Deres ref.:

Uttalelse til ny søknad Bygging av Gudåa kraftverk Meråker kommune Clemens Craft AS

Vi viser til oversendelse av 17.02.15 med revidert konsesjonssøknad for Gudå småkraftverk i Stjørdalsvassdraget, Meråker kommune.

Bakgrunn

En tidligere søknad om kraftverk i Gudåa ble behandlet i 2012. Her avga Fylkesmannen uttalelse til omsøkt Gudå kraftverk i en samleuttalelse for 4 kraftverk i Stjørdalsvassdraget.

Ut fra bl.a. samla belastning, jf NM § 10, frarådte Fylkesmannen konsesjon for alle de 4 omsøkte kraftprosjektene, men der vi *særlig frarådte utbygging av Gudåa*. Dette ut fra særlige negative miljøkonsekvenser ved en utbygging av Gudåa, bl.a. bortfall av store sammenhengende naturområder, herunder "Villmarksområder"

I NVE sin behandling av de 4 prosjektene ble det gitt konsesjon til 2, mens 2 fikk avslag, bl.a. av hensyn til *samla belastning* i Stjørdalsvassdraget. I NVE sitt vedtak av 20.12.2012 ble konsesjon for Gudåa avslått, og ble begrunnet med samla belastning generelt, og for biologisk mangfold spesielt, samt negative konsekvenser for landskap og inngrepsfrie naturområder (INON).

Det er nå framlagt en reviderte konsesjonssøknad om kraftutbygging i Gudåa, der endringen i hovedsak går ut på å trekke inntaket ned fra kote 455 til 355.

Det er framlagt en miljørapport som vedlegg til søknaden: "*Rapport Rådgivende Biologer AS. Gudå kraftverk Meråker kommune. Konsekvensutredning av nye planer for utbygging*". Rapporten er en sammenfatning/repetisjon av materiale fra forrige søknad, og det er ikke gjort noen nye undersøkelser/befaringer utover det som var lagt til grunn ved forrige søknad.

Fylkesmannens overordna vurderinger

I større konsesjonssaker for kraftverk har Fylkesmannen i hovedsak tatt utgangspunkt i:

- Utbyggingens betydning for forsyningssikkerheten og den generelle kraftforsyningssituasjonen i Midt-Norge og Nord-Trøndelag.
- Utbyggingens bidrag til fornybar energi.
- Utbyggingens konsekvenser for områder hvor Fylkesmannen er fagmyndighet.

Omsøkte kraftverk er av begrenset størrelse og vi finner ikke behov for å sette dette prosjektet inn i de samme rammer som større prosjekt på de to første punktene.

For det tredje punkt konstateres at det ikke foreligger relevante momenter i forhold til vår sektormyndighet innen fagområdene *landbruk* og *beredskap*.

Fylkesmannens vurdering av framlagte konsesjonssøknad for Gudå kraftverk

Reindriftsområdet

Det fremgår at Meråker Kraft har inngått en minnelig avtale med Essand reinbeitedistrikt om utbygging av Gudåa Kraftverk. Fylkesmannen forutsetter at denne avtalen er i tråd med de merknader Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark og reinbeitedistriktet tidligere har gitt til den opprinnelige søknaden og til endringsmeldingen. Fylkesmannen anser at forholdet til reindriften i området avklares gjennom dette.

Miljøområdet

Små vassdrag er for tiden utsatt for en betydelig utbyggingsinteresse over hele landet, slik også i Nord-Trøndelag. I følge NVE er det i Nord-Trøndelag ca 45 søknader om vannkraftutbygging inne til behandling. Alle unntatt ett er småkraftprosjekt (inntil 10 MW).

Erfaring de senere år har vist at enkeltvis innebærer småkraftprosjekt sjelden store nok miljøkonflikter til at konsesjon avslås. Dette kan i neste omgang medføre en "bit for bit-utbygging" med betydelige og uoversiktlige negative miljøkonsekvenser. På denne bakgrunn er det avgjørende at det foreligger et beslutningsgrunnlag som er godt nok for en vurdering av de miljømessige konsekvenser av omsøkte utbygging.

For å fremskaffe et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag på miljøområdet er utbyggere av småkraftverk (1- 10 MW) pålagt å gjennomføre kartlegging av biologisk mangfold som et ledd i konsesjonssøknaden, jf NVE veileder nr. 3/2009 *"Kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk (1-10 MW)"*.

I Fylkesmannens uttalelse til forrige konsesjonssøknad for Gudå kraftverk (2012) påpekte vi at det miljøfaglige datamaterialet/beslutningsgrunnlaget hadde betydelige mangler og var etter vår vurdering ikke tilfredsstillende som beslutningsgrunnlag i saken.

Mangelfullt beslutningsgrunnlag på miljøområdet i småkraftsaker har vært en problemstilling FMNT har tatt opp med NVE ved flere anledninger i tidligere høringsuttalelser. Forholdet har også vært tatt opp og kommunisert med NVE i enkeltsaker ved flere anledninger.

For offentlig beslutningstaking forutsettes at prinsippene i Naturmangfoldloven (NML) §§ 8-12 legges til grunn, jf. § 7. Fylkesmannen vil her særlig peke på § 8 som uttrykker at: *"Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet"* (Kunnskapsgrunnlaget).

Fylkesmannen konstaterer på denne bakgrunn med en viss undring at det ikke er gjennomført nye fagundersøkelser i saken og at vedlagte miljørapport kun er en sammenskriving av gammelt materiale, et materiale som Fylkesmannen tidligere har karakterisert som mangelfullt på miljøområdet. Vi vil her særlig peke på:

- Det er kun gjennomført en *dagsbefaring* i planområdet for å kartlegge Biologisk Mangfold (BM)
- Befaringen er gjennomført i en *lite egne tidsperiode* for formål BM (sen høst->11.okt)
- Befaringsresultatet er *svært gammel* (2006)

Generelt vil vi peke på at det å gjennomføre en feltkartlegging av relevante miljøverdier i tiltaks- og influensområdet i løpet av et døgn i beste fall (i optimal tidsperiode) må anses å være særdeles utfordrende. Når befaringen i tillegg ligger nesten 10 år tilbake i tid, er utført på en tid på året da det bl.a. ikke er mulig å kartlegge relevant fuglefauna, og også i en dårlig periode for å kartlegge karplanter, mener vi *beslutningsgrunnlaget på fagfeltet er dårlig*.

Av de miljøinteresser som erfaringsmessig blir mest berørt ved småkraftutbygging er bl.a. vannfugl/vanntilknyttede fuglearter. Kunnskap om forekomster av disse artene er derfor helt sentralt for vurderinger av konsekvenser en mulig vannkraftutbygging vil kunne medføre. Slike data er ikke fremskaffet i denne saken.

Ut fra ovenstående mener Fylkesmannen at framlagte konsesjonssøknad ikke tilfredsstiller kravene i Naturmangfoldslovens § 8 (Kunnskapsgrunnlaget) og § 9 (Føre-var-prinsippet), og heller ikke de krav og forutsetninger som er gitt i NVE's Veileder nr. 3/2009.

Inngrepsfri natur i Norge (INON)

Fylkesmannen konstaterer at ved reviderte utbyggingsprosjekt vil konsekvenser for INON-områder blir noe redusert i forhold til tidligere prosjekt. En utbygging vil imidlertid fortsatt bety et vesentlig bortfall av "villmarksområder" (ca 1 km²), samt bortfall/nedklassifisering av de andre INON-områdene (sone 2 og 1). Fylkesmannen mener disse konsekvensene er svært negative ut fra et mål om bevaring av store sammenhengende naturområder.

Landskapsbilde

Terrenget i planområdet er svært bratt og det er mye bart fjell/torvdekt fjell og lite løsmasser. Nedgraving av rør vil derfor medføre behov for mye sprenging, til dels behov for svært dype grøfter. Dette vil etter Fylkesmannens vurdering medføre urimelige store landskapsinngrep. Fylkesmannen vil til dette forholdet peke på at NVE nylig (13.02.2015) avslø konsesjon for Ekorndalselva kraftverk i Namsos kommune i Nord-Trøndelag, der nettopp hensynet til landskapsbildet ble tillagt avgjørende vekt med bl.a. følgende begrunnelse:

... "Øvre del av tiltaksområdet fremstår i dag som urørt. NVE mener at en gjennomføring av tiltaket vil skape store og varige sår i terrenget, særlig i inntaksområdet og grøfta ut for rørgaten. En realisering av Ekorndalselva kraftverk som omsøkt vil etter NVEs mening medføre sterkt skjemmende endringer av landskapsbildet. NVE har følgelig lagt stor vekt på tiltakets virkning på temaet landskap i vår vurdering av konsesjonsspørsmålet"...

Friluftsliv

Aktuelle område langs Gudåa er et lokalt friluftsområde og brukes bl.a. til turgåing. Ved lokaliteten "Kubrua" i den øvre delen av planområdet er det lagt ut ei besøksbok og under befaring i området ble det her konstatert at antall turgåere i området er betydelig. En kraftutbygging vil medføre betydelige terrenginngrep og redusert vannføring i Gudåa og vil slik være negativt for friluftinteressene i området.

Nasjonale Laksevassdrag

Gudåa er en del av Stjørdalsvassdraget som er et *Nasjonalt Laksevassdrag*. Dette innebærer at *hensynet til laks og sjørret skal tillegges spesielt stor vekt*.

Lakse- og sjørretbestandene i Norge er under sterkt press av ulike årsaker, ikke minst kraftutbygging og regulering av vassdrag, men også på grunn av andre negative påvirkninger av sykdom og lakseparasitter som Gyrodactylus salaris og lakselus, forurensing, konkurranse fra rømt oppdrettslaks, sjøfiske/elvefiske samt mulig forverrede oppvekstvilkår i havet.

Samla har dette medført stor nedgang av både lakse- og sjørretbestandene i Norge de senere ti-år, noe som også er tilfelle i Trøndelag, herunder i Stjørdalsvassdraget. Alle former for nye inngrep eller tiltak som ytterligere kan forverre den alvorlige bestandssituasjonen må derfor unngås. Det betyr at det er meget viktig å sikre den framtidige reproduksjonen av laks- og sjørret, spesielt viktig vil det være å ivareta alle gyte- og oppvekstområdene på en god måte.

For Gudåa er det relevant å vise til at drift av næringsdyr i vannstrømmen fra høyereliggende områder i vassdrag vanligvis er en vesentlig matkilde til anadrom laksefisk. Bortføring av vann over en så lang strekning som i dette tilfellet (1500m) vil medføre redusert vanndekt areal og redusert bunndyrproduksjon på strekningen. Dette kan i neste omgang bety redusert tilførsel av næringsdyr på anadrom strekning og negative konsekvenser for reproduksjonen av laksefisk i Gudåa.

Samla belastning

Hensynet til *samla belastning* for Stjørdalsvassdraget, jf. Naturmangfoldloven § 10 er et sentralt forhold i denne saken. Stjørdalsvassdraget er et av de vassdrag i Nord-Trøndelag som fra før er mest berørt av vannkraftutbygging. På 80-tallet ble den store Meråkerutbyggingen gjennomført, herunder reguleringer av innsjøene Funna, Funnsjøen, Fjergen og Hallsjøen. Videre er det omsøkt og gitt tillatelser til ytterligere ca 20 små kraftverk i vassdraget de siste 10-15 år, i tillegg til framlagte plan for Gudåa.

Forholdet til *samla belastning* for Stjørdalsvassdraget var et viktig forhold i Fylkesmannens vurdering i forrige behandlingsrunde og et avgjørende moment i NVE sitt konsesjonsavslag for kraftutbygging i Gudå i 2012. Hensynet til *samla belastning* i Stjørdalsvassdraget er etter Fylkesmannens vurdering minst like sentralt i dag som ved forrige søknadsrunde.

Konklusjon

Stjørdalsvassdraget er av de vassdrag i Nord-Trøndelag som fra før er mest berørt av vannkraftutbygging. På 80-tallet ble den store Meråkerutbyggingen gjennomført, herunder reguleringer av innsjøene Funna, Funnsjøen, Fjergen og Hallsjøen. Videre er det omsøkt og gitt tillatelser til ytterligere ca 20 små kraftverk i vassdraget de siste 10-15 år, i tillegg til framlagte plan for Gudåa.

I forrige søknadsrunde var Gudåa ett av fire samtidige prosjekt i Stjørdalsvassdraget, sammen med Reinåa, Sagelva og Mølska. Her ga NVE konsesjon til Reinelva og Sagelva, men *avsto* konsesjon til Gudåa og Mølska. I sin begrunnelse la NVE stor vekt på *samla belastning* av vannkraftutbygging i Stjørdalsvassdraget generelt, og for *biologisk mangfold*, samt negative konsekvenser for *landskap* og *inngrepsfrie naturområder* (INON) spesielt.

Framlagte søknad er noe endret i forhold til tidligere søknad som fikk avslag i 2012. Fylkesmannen mener imidlertid at de negative miljøkonsekvenser og samla belastning av vannkraftutbygging i Stjørdalsvassdraget er tilnærmet uendret, og at de argumentene som Fylkesmannen fremførte og som NVE la til grunn i sitt avslag i 2012 står like sterkt i dag.

Fylkesmannen legger avgjørende vekt på *samla belastning for Stjørdalsvassdraget*, jf. Naturmangfoldloven § 10, og at en utbygging av Gudåa vil medføre negative konsekvenser på flere miljøområder, bl.a:

- *inngrepsfrie naturområder (INON), herunder "Villmarksområder"*
- *landskapsbilde*

- *friluftsliv*
- *laksefisk på elvestrekningen fra kraftverket til Gudåas utløp i Stjørdalselva,*

Fylkesmannen vil på dette grunnlag fortsatt sterkt frarå utbygging av Gudåa.

Med hilsen

Bjørnar Wiseth (e.f.)
Miljøverndirektør

Øystein Lorentsen
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Kopi til:

Meraker Brug	Brugetsgården	7530	MERÅKER
Clemens Kraft AS	Fridtjof Nansens plass 6	0160	OSLO
Meråker kommune		7530	Meråker